

до бажаної відповіді, робити підказки чи психологічний тиск з метою отримання прийнятної для слідства інформації.

До кола рекомендацій також можна віднести цивільну форму одягу гіпнотизера, відповідну атмосферу у приміщенні, відсутність попереднього знайомства між гіпнотизером та гіпнотизованим.

Добуті фактичні дані необхідно викладати з максимальною точністю, у тій послідовності, з якою вони повідомлялися досліджуваною особою, по можливості дослівно. Важливо зазначити ознаки впевненості або прояви невпевненості, з якими зроблені повідомлення, а також категоричність чи ймовірність відповідних тверджень. Гарантією достовірності результатів проведеного сеансу може виступати фіксація всього перебігу дослідження за допомогою звуко- чи відеозаписуючого апарата.

Навіть за дотримання таких умов слід враховувати, що дані, отримані цим способом, не можуть мати доказової сили, повинні базуватись на фактичних матеріалах або підлягати надзвичайно ретельній перевірці.

Отже, підсумовуючи все вище викладене, необхідно сказати, що не дивлячись на суперечності у думках та позиціях науковців щодо можливості застосування гіпнозу при допиті, він активно використовується у більш ніж 36 розвинутих країнах світу і приносить позитивні результати при розслідуванні та розкритті тяжких та особливо тяжких злочинів. Тому варто зазначити про те, що даний метод застосовується на практиці і Україна в майбутньому, можливо, також буде однією з тих країн, де гіпноз дозволений, адже чимало прикладів в історії, коли і дактилоскопія, і поліграф вважалися нетрадиційними методами, проте у наш час вже широко застосовуються та приносять велику користь та значні результати.

Література:

1. Вісник академії прокуратури 3 (19) 2010. К.В. Беляєва, аспірантка. – Нетрадиційні методи розслідування злочинів. Гіпноз. (Науковий)
2. Шерток Л. Гіпноз. Теорія і техніка: посібник для психотерапевтів, психіаторів, психологів, невропатологів [пер. с франц. Л. Тапалцян] / Л. Шерток. – Москва: САНП, 2002.
3. С.Г. Качурін к.ю.н., доцент кафедри конституційного права СНУ ім. В.І. Даля «Нетрадиційні криміналістичні засоби і методи в розслідуванні злочинів: можливості використання».
4. Сорокотягин И.Н. Принципы использования достижений научно-технического прогресса в борьбе с преступностью / И.Н. Сорокотягин // Эффективность научно-технических исследований и внедрения их в практику расследования преступлений: [межвуз. сб. науч. трудов]. – Свердловск: Изд-во Свердловского университета, 1987. – С. 4-12.
5. Ратинов А.Р. Судебная психология для следователей / Ратинов А.Р. – М.: ВШ МООН СССР, 1967. – 290 с.

Марущак О. А., асистент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права

Чернігівський національний технологічний університет
м. Чернігів, Україна

ОБСТАНОВКА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ (ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ)

Обстановка вчинення злочину – один з найважливіших елементів криміналістичної характеристики будь-якого злочину. Аналіз обстановки дозволяє з'ясувати обставини, що характеризують взаємини діючих осіб, проаналізувати ту ситуацію, в якій було скоєно злочин. Дане поняття є складним структурним елементом криміналістичної характеристики, оскільки об'єднує в єдину систему всі елементи механізму злочинного діяння і відповідні зміни в матеріальному і соціальному середовищі як відображення протиправної діяльності суб'єкта злочину та діяльності інших осіб, що опинилися в сфері кримінального процесу [1, с. 14].

Під обстановкою вчинення злочину М.П. Яблоков розуміє систему різного роду взаємодіючих між собою до і в момент злочину об'єктів, явищ і процесів, що характеризують місце, час, речові, природно-кліматичні, виробничі, побутові та інші умови навколишнього природного середовища, особливості поведінки учасників протиправної події, психологічні зв'язки між ними і інші фактори об'єктивної дійсності, що визначають можливості, умови та інші обставини скоєння злочину [2, с. 51]. І.Р. Гарифуллін визначає обстановку вчинення злочину як систему взаємодіючих між собою факторів до, в момент і після вчинення злочину, що характеризують місце, час, склад співучасників і характер їх взаємовідносин із потерпілим, наявністю (відсутністю) очевидців протиправної події та інші фактори об'єктивної реальності, що визначають можливість, умови та інші обставини вчинення злочину. У визначення включені дані про взаємодію об'єктів, явищ і процесів після вчинення злочину, оскільки вони впливають як на приготування, так і на вчинення злочину. Змістом обстановки є фактори, що впливають на можливість, умови та інші обставини вчинення злочину (склад учасників, час, місце і т.д.) [3, с. 37].

Аналіз наведених визначень дозволяє, на нашу думку, зробити висновок про те, що для розслідування ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) особливе значення мають такі елементи обстановки вчинення злочину, як місце та час.

Місце ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) з організації – досить складна, комплексна категорія, яка може складатися з двох і навіть трьох компонентів. Однак, у зв'язку з тим, що закінченням розглянутий злочин вважається з моменту фактичної несплати податків, основним місцем його вчинення слід вважати регіон (місто, район), у якому контролюючі функції здійснює відповідна територіальна податкова інспекція [4, с. 51]. При встановленні місця ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) з'ясовуються: найменування, юридична та фактична адреса платника, який ухилився від сплати податків; до якої категорії платників податку відноситься організація; хто є її засновником, коли і де вона зареєстрована як господарюючий суб'єкт; коли і де організація стала на податковий облік.

Якщо місце знаходження платника податків не збігається з місцем складання первинних бухгалтерських документів та бухгалтерської звітності, а також розрахунків за податками, то місцем вчинення ухилення від сплати податків, збо-

рів (обов'язкових платежів) прийнято вважати місце складання тих документів, які призвели до несплати податків [5, с. 63]. Якщо були складені первинні бухгалтерські документи, то це, як правило, склад, магазин або відділ збуту, а якщо бухгалтерські документи і розрахунки по податках, то місце скоєння злочину, як правило, – приміщення бухгалтерії, підприємства, організації або квартира головного (старшого) бухгалтера або директора. Якщо підприємство після державної реєстрації на податковий облік не стає, місцем вчинення злочину є місце, де підприємство здійснює свою підприємницьку діяльність [6, с. 7-8].

Час вчинення злочину – це певний відрізок (проміжок) часу, протягом якого відбувається суспільна небезпечна діяння і настають суспільно небезпечні наслідки [7, с. 127].

Час вчинення податкових злочинів точно визначити досить важко. Їх можна віднести до триваючих деліктів, що починаються з дій по фальсифікації бухгалтерських документів і закінчуються несплатою у встановлений строк відповідного податку або страхового внеску. Виходить, що цей час у залежності від виду податкових платежів може охоплювати від кількох днів до кількох місяців, а то й років [8, с. 33].

Злочин, передбачений ст. 212 КК України, є закінченим з моменту фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів, які мали бути сплачені у строки та в розмірах, передбачених законодавством з питань оподаткування, а саме – з наступного дня після настання строку, до якого мав бути сплачений податок, збір (обов'язковий платіж), що відповідно до визначеного порядку вважається узгодженим і підлягає сплаті. Якщо закон пов'язує строк сплати з виконанням певної дії, то злочин вважається закінченим з моменту фактичного ухилення від сплати.

При аналізі обставинки вчинення податкових злочинів І.В. Александров виділяє обставинку загалом у податковій сфері як частину фінансово-господарської діяльності країни і обставинку, що складається в конкретному випадку вчинення податкового злочину, у конкретного платника податків. При цьому вказується на необхідність врахування стану правового регулювання і функціонування економіки та оподаткування в конкретний історичний період і в конкретних правових умовах [9, с. 111-112.].

Криміналістичний аналіз обставинки конкретного випадку податкового злочину і у конкретного платника податків припускає з'ясування наступних питань:

- правового статусу, місцезнаходження, профілю, виду і структури його діяльності;
- місцезнаходження товарів, документів, грошей, валютних цінностей;
- характеру виконуваних виробничих і фінансових операцій, технологічного процесу;
- форм і видів податкового обліку, документообігу, стану податкового та бухгалтерського обліку і звітності, якості проведення податкових і бухгалтерських перевірок, аудиту;
- наявність або відсутність недоліків у виробничій діяльності, обліку та складанні бухгалтерської і податкової документації;
- стан контролю за виробничими і фінансовими операціями;
- стан бухгалтерського і податкового обліку і звітності, якість проведення інвентаризацій, аудиторських перевірок;
- контроль з боку податкових та фінансових органів, банківський контроль з боку учасників тих чи інших виробничих і фінансових операцій;
- виробничі і фінансові зв'язки організації платника податків.

Отже, можна сказати, що обстановка вчинення злочину являється важливим елементом криміналістичної характеристики ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), має велике значення як у науковому контексті, так і в практичному, оскільки несе у собі дуже важливу інформацію яка посприяє забезпеченню швидкого, повного та неупередженого розслідування. Але варто зазначити, що тільки комплексне дослідження всіх елементів криміналістичної характеристики злочину визначає ефективність дослідження злочину і повноту та всебічність розслідування.

Література:

1. Ишилеев В.С. Обстановка совершения преступления как элемент его криминалистической характеристики. Автореф. дис. ...канд.юрид.наук. СПб. 1996.
2. Криминалистика: Учебник/Под ред. Н.П. Яблокова. М., 1996. 716с.
3. Гарифуллин И.Р. Познавательльно-поисковая деятельность на первоначальном этапе расследования убийств, совершенных с особой жестокостью. дис. ...канд.юрид.наук. Уфа, 1999. 259с.
4. Расследование некоторых корыстных преступлений в сфере экономики: Учебное пособие. Екатеринбург, 1998. 60с.
5. Козлов В.А. Борьба с преступностью в сфере экономики: учебное пособие. – М.: ЩИТ-М, 2005. – 608 с.
6. Сологуб Н.М. Налоговые преступления: методика и тактика расследования. М., 1998. С. 7-8. Сологуб Н.М. Налоговые преступления: методика и тактика расследования – М.: ИНФРА-М, 1998— 166 с.
7. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов та ін.; За ред. професорів В.В.Сташиса, В.Я. Тація. Київ-Харків: Юрінком Інтер—Право, 2002, – 416с.
8. Пирцхалава Константин Алексеевич. Выявление и первоначальный этап расследования уклонений от уплаты налогов или страховых взносов в государственные внебюджетные фонды: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09: Москва, 1999 – 169 с.
9. Александров И.В. Теоретические и практические проблемы расследования налоговых преступлений. Дисс..., докт.юрид.наук. М., 2003. 431с.

Мироненко О. В., здобувач

Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ ЯК ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ

Законність застосування запобіжних заходів цілком залежить від усвідомлення правозастосовними суб'єктами передбачених законом умов застосування таких заходів. Тому правильне та повне розуміння цих умов створює підстави для обґрунтованого та законного застосування заходів процесуального примусу та обрання найбільш ефективного запобіжного заходу.